

Toelichting Erf- en Schenkbelasting

Sectie 2 - Erfbelasting

I. Definitie

A. Inleiding

Algemeen

Erfbelasting is verschuldigd over de waarde van **al hetgeen** iemand krachtens erfrecht verkrijgt als gevolg van het overlijden van iemand die ten tijde van zijn overlijden in Nederland woonde ([art. 5 lid 1 SW](#)). Daarbij gaat het zowel om zaken als om rechten.

Opmerkingen

1. Niet iedereen mag als **erfgenaam** optreden (S 6580). Als iemand erfbelasting heeft betaald en zijn verkrijging vervolgens moet teruggeven, kan hij de betaalde erfbelasting terugvragen (S 5010) ([art. 53 lid 1 SW](#)).
2. Als er mogelijk goederen zijn in een **gesloten kist of onder een verzegelde omslag** en er van die goederen aangifte moet worden gedaan, zal een notaris worden ingeschakeld om tot opening over te gaan. De notaris stelt de Belastingdienst op de hoogte van de goederen die hij aantreft ([art. 74 SW](#)).

Vergunningen en aanspraken

Ook de verkrijging van een vergunning of aanspraak als gevolg van het overlijden van een erflater wordt aangemerkt als een belaste verkrijging, **mits** die verkrijging rechtstreeks verband houdt met de omstandigheid dat de erflater een dergelijke vergunning of aanspraak in zijn bezit had ([art. 1 lid 2 SW](#)). Het gaat hierbij om vergunningen en aanspraken die **niet overdraagbaar** zijn en die dus niet tot de nalatenschap behoren.

Voorbeeld

Een caféhouder met een drankvergunning komt te overlijden. Omdat de drankvergunning persoonlijk is, komt deze bij het overlijden van de caféhouder te vervallen. De vrouw van de caféhouder, zijn erfgenaam, is door het overlijden van de caféhouder gerechtigd een drankvergunning aan te vragen op haar naam. De verkrijging van de vergunning wordt aangemerkt als een verkrijging krachtens erfrecht en wordt dus voor de heffing van de erfbelasting in aanmerking genomen (Kamerstukken 1953/54 915 nr. 5 onderdeel 6).

Fictieve verkrijgingen

Vaak is duidelijk dat er sprake is van een verkrijging, maar er zijn ook situaties waarin er twijfel kan ontstaan. Die situaties doen zich met name voor als een erflater al voor zijn overlijden heeft geprobeerd om – met het oog op een besparing van erfbelasting – goederen over te dragen. Door dergelijke verkrijgingen aan te merken als ‘fictieve verkrijgingen’ (S 740), is er meestal toch erfbelasting verschuldigd.

B. Fictieve verkrijgingen

Er wordt erfbelasting geheven over de volgende fictieve verkrijgingen krachtens erfrecht:

- schenkingen binnen 180 dagen voor het overlijden of na het overlijden (S 750);
- verkrijgingen op grond van een overeenkomst (S 780);
- waardestijgingen van aandelen (S 890);
- omzettingen in genotsrechten (S 900);
- levensverzekeringen en andere derdenbedingen (S 1020);
- goederen houden voor een ander (S 1160);
- afwijkende rentepercentages op de vorderingen van de kinderen (S 1180);
- afgezonderde particuliere vermogens (S 1210);
- uitoefenen van wilsrechten (S 1280); en
- afstand van een huwelijksgemeenschap (S 1300).

1. Schenkingen binnen 180 dagen voor het overlijden of na het overlijden

a. Voor het overlijden

Als iemand kort voor zijn overlijden een schenking heeft gedaan, kan de schenking worden aangemerkt als een fictieve verkrijging krachtens erfrecht. Daardoor kan er erfbelasting verschuldigd zijn over de schenking.

Voorwaarden

Er is sprake van een fictieve verkrijging krachtens erfrecht als er geen uitzondering van toepassing is (S 760) en ([art. 12 lid 1 SW](#)):

- de schenking binnen een periode van **180 dagen voor het overlijden** van de schenker plaatsvindt; en
- de schenker/erflater ten tijde van het overlijden **in Nederland woonde**.

Als een **in algehele gemeenschap van goederen gehuwde** schenker/erflater een schenking heeft gedaan binnen 180 dagen voor zijn overlijden, wordt slechts de helft van de schenking als een verkrijging krachtens erfrecht aangemerkt. De andere helft komt ten laste van het vermogen van de langstlevende echtgenoot ([Stcrt. 2014-29938 onderdeel 12](#)).

Opmerkingen

1. De **dag van overlijden** telt niet mee bij het bepalen of een schenking plaatsvindt binnen 180 dagen voor het overlijden ([art. 12 lid 1 SW](#)).
2. De **woonplaats van de schenker op het moment van de schenking** is niet relevant. Ook als de schenker ten tijde van de schenking buiten Nederland woonde, kan er sprake zijn van een fictieve verkrijging voor de erfbelasting ([ECLI:NL:HR:2009:BF3840](#)).
3. Omdat de verkrijging wordt geacht te zijn verkregen als gevolg van het overlijden, moet deze worden **gewaardeerd** naar het moment van het overlijden (S 1860).
4. De **schenkbelasting** die is betaald over een verkrijging die als een fictieve verkrijging krachtens erfrecht is aangemerkt, vermindert de verschuldigde erfbelasting (S 1990).

Voorbeelden

1. Een moeder overlijdt in 2024. Zij heeft één erfgenaam, haar zoon. De nalatenschap bedraagt € 250.000. De zoon heeft recht op een vrijstelling van € 25.187. Zijn belaste verkrijging bedraagt € 250.000 -/- € 25.187 = € 224.813. Hij betaalt 10% erfbelasting over de verkrijging tot € 152.368 en 20% erfbelasting over het meerdere. De verschuldigde erfbelasting bedraagt € 29.725.
2. Een moeder bezit € 250.000. Ze heeft geen partner en één zoon. De gezondheid van de moeder gaat sterk achteruit. Ze besluit daarom nog snel € 150.000 aan haar zoon te schenken. Drie dagen na de schenking overlijdt ze en erft de zoon, als enig erfgenaam, € 100.000. De schenking wordt aangemerkt als een fictieve verkrijging krachtens erfrecht, zodat de zoon over een verkrijging van € 250.000 € 29.725 erfbelasting is verschuldigd. De vanwege de schenking verschuldigde schenkbelasting wordt op de erfbelasting in mindering gebracht. Bestond de regeling voor de fictieve verkrijging niet, dan zou de zoon over € 150.000 schenkbelasting moeten betalen en over € 100.000 erfbelasting. Hij zou dan zowel de vrijstelling voor de schenkbelasting als die voor de erfbelasting kunnen benutten. Bovendien zou hij tweemaal profiteren van het lagere tarief van 10%. De verschuldigde belasting zou daardoor veel lager zijn.

Uitzonderingen

Een schenking wordt niet aangemerkt als een fictieve verkrijging krachtens erfrecht, indien ([art. 12 lid 3 SW](#)):

- er ten aanzien van de schenking een **vrijstelling** is toegepast, als bedoeld in;
 - S 3160, voor zover het een schenking betreft waarvoor de verhoogde vrijstelling geldt (S 3160);
 - S 3310 (S 3310);
 - S 3320 (S 3320);
 - S 3330 (S 3330);
 - S 3340 (S 3340);
 - S 3360 (S 3360);
 - S 3370 (S 3370); of
- het een schenking betreft waarvan de **schenkbelasting is kwijtescholden** als bedoeld in S 4330 (S 4330).

b. Na het overlijden

Alles wat is verkregen krachtens een schenking die tot stand is gekomen na het overlijden van de schenker, wordt geacht te zijn verkregen krachtens erfrecht ([art. 12 lid 1 SW](#)). Hierbij kan het gaan om een schenking die is gedaan onder de opschortende voorwaarde van het overlijden van de schenker of die pas na het overlijden van de schenker wordt aanvaard.

Opmerking

Als in een overeenkomst een **opschortende voorwaarde** is opgenomen, treedt de overeenkomst pas in werking zodra een bepaalde gebeurtenis zich heeft voorgedaan.

Voorbeeld

Een man schenkt € 100.000 aan zijn buurvrouw onder de opschortende voorwaarde van zijn overlijden. Als de man na een jaar komt te overlijden, ontvangt de vrouw het bedrag van € 100.000. De vrouw wordt geacht het bedrag krachtens erfrecht te hebben verkregen. Er wordt dus erfbelasting geheven.